

Export av produkter och tjänster som bidrar till ett säkert samhälle bör inte begränsas av exportregler

SACS har egenskap av branschorganisation för företag verksamma inom samhällssäkerhetsområdet granskat EU's översyn av systemet för exportkontroll av Dual Use produkter och då speciellt bedömt den påverkan en revision av regelverket och dess tillämpning skulle få på produkter som används inom samhällssäkerhetsområdet.

Samhällssäkerhet omfattar ett stort antal områden med vitt skilda utmaningar. Målsättningen med säkerhetsarbetet ges av regeringens fastlagda mål att värna; befolkningens liv och hälsa, samhällets funktionalitet och vår förmåga att upprätthålla våra grundläggande värden som demokrati, rättssäkerhet och mänskliga fri- och rättigheter.

Funktionellt består säkerhetsområdet av rad olika delområden som t.ex. krisberedskap, skydd av kritisk infrastruktur, krishantering, avvärjande av terrorism och skydd mot organiserad brottslighet. Inom samtliga områden är möjligheten till övervakning, ledning, kommunikation och IT-säkerhet väsentliga ingredienser för att uppfylla de ställda kraven på samhällets säkerhet. Produkter och system för dessa ändamål innehåller i allt större omfattning avancerad teknologi vilken inte minst inom sensor- och kryptografi-området omfattas av regelverket för Dual Use produkter.

EU anger samhällssäkerhetsområdet som en av de samhällseliga utmaningarna (societal challenges) där man i flera ramprogram vill stödja utvecklingen av produkter och kunskap för att åstadkomma ett säkrare Europa. Utöver att öka säkerheten har EU också identifierat säkerhetsområdet som ett industriellt tillväxtområde där man dels vill bygga en stark industriell bas för eget behov men också ser området som en framtida stark Europeisk exportsektor.

Den globala säkerhetspolitiska utvecklingen har medfört ett flyttat fokus från traditionellt territorieförsvar till en militär insatskapacitet och en beredskap för hot mot det civila samhället. Samtidigt har det skett en utveckling där informationsteknologin (ICT) har blivit allt viktigare för både det militära och civila försvaret. Detta tillsammans med den snabba ICT utvecklingen för rent civila användningsområden medför att det inte längre är relevant att kategorisera produkter och system inom ICT området som militära, Dual Use eller rent kommersiella.

Skydd av den egna befolkningen och samhälle är legitim rättighet och skyldighet för alla stater och beskrivs i FN's principer angående "responsibility to protect" (R2P). Frågan blir problematisk när skyddet av den egna befolkningen går ut över vissa grupperingar

eller andra länders invånare. Likaså finns det en problematik i de vitt skilda uppfattningar om vad och vilka som utgör ett hot mot en viss regim och därmed också kring vilka medel som kan rättfärdigas för att skydda den egna befolkningen.

Här finns det ett tydligt behov av sanktioner t.ex. i form av exportrestriktioner mot regimer som inte uppfyller FN's krav inom R2P komplexet. Sådana sanktioner bör baseras på en bred internationell överenskommelse inom t.ex. EU eller FN för att vara verkningfulla. Likaså måste tillämpningen ske solidariskt för att sanktionen skall uppfattas som legitim och inte ge en snedvridning av förutsättningar för olika avsändarländers exportmöjligheter.

I arbetet med att granska EU's översyn av nuvarande exportregler för Dual Use produkter har vi utgått från grundläggande skäl till varför exporten skall vara kontrollerad:

1. En önskan att inte förse "fienden" med avancerad teknologi och på så sätt säkerställa en egen militär överlägsenhet. Här inkluderas Dual Use produkter då de, även om de är framtagna för civilt bruk, bedöms som strategiska i militärt avseende. Vidare finns här en nationell önskan att statligt finansierad produktutveckling skall vara förbehållen det egna landet.
2. Att undvika att en mottagare använder produkten/teknologin på ett sätt som inte är förenligt med avsändarens egna värderingar. T.ex. integritetskränkande övervakning av egen befolkning.
3. Att utnyttja exportbegränsningar av Dual Use produkter som påtryckningsmedel mot regimer som inte uppfyller kriterier på demokrati eller mänskliga rättigheter. Detta oavsett om produkten används i dessa sammanhang eller inte.

SACS ståndpunkt

Bedömningen av vad som skall klassas som Dual Use måste löpande och kritiskt revideras med hänsyn till teknisk utveckling och vad som är allmänt tillgängligt på marknaden genom den kommersiellt drivna teknikutvecklingen. I ett läge där utveckling av teknik för civil användning blivit ledande kan det inte längre vara relevant att en eventuell militär användning av tekniken skall begränsa dess exporterbarhet i allmänhet. Målet bör vara att i så liten utsträckning som möjligt klassificera en kommersiellt utvecklad produkt/teknologi som Dual Use.

SACS stödjer och välkomnar möjligheten att införa export- och import-restriktioner mot stater/regimer där det finns en bred internationell samsyn angående behovet av sanktioner för att påverka landets styre i enlighet med FN's gemensamma värderingar. Dock skall sådana restriktioner vara generella och inte begränsas till vissa produktområden. Export begränsningar av Dual Use produkter/teknologi skall alltså inte i annan utsträckning än andra kommersiella produkter användas som sanktionsmedel mot stater/regimer som inte uppfyller krav på demokrati, mänskliga rättigheter etc.

För de mottagarländer som inte omfattas av sanktioner enligt ovan skall export av Dual Use produkter/teknologi för användning inom samhällssäkerhetsapplikationer inte begränsas av exportregler.

Regelverket och dess tillämpning avseende vad som inkluderas i Dual Use, bedömning av användningsområde och bedömning av mottagarland måste harmoniseras inom EU men också i möjligaste mån med andra exporterande länder. Detta skall gälla inte minst avseende bedömningen av vad som är militär respektive icke militär slutanvändning av en produkt. Det får inte vara så att en viss organisatorisk tillhörighet av t.ex. gränskontrollfunktionen i ett mottagarland ger upphov till olika bedömningar om militär eller civil slutanvändning i olika avsändarländer.

Sammanfattning

SACS välkomnar översynen av exportregler och anser att rätten och möjligheten för ett land att utöva en effektiv samhällssäkerhet är viktig för stabilitet och framväxten av öppna samhällen. Sverige bör verka för att så många länder som möjligt ges möjlighet till detta. I de fall där det finns anledning att utöva exportsanktioner skall de vara gemensamma för EU (och helst FN) och inte bara begränsas till vissa produktgrupper.

För de mottagarländer som inte omfattas av sanktioner bör export av Dual Use produkter/teknologi för användning inom samhällssäkerhetsapplikationer inte begränsas av exportregler.

Ambitionen att harmonisera regelverk och dess tillämpning är centralt i EU's förslag, samtidigt förordas en fortsatt nationell kontrollfunktion. SACS stödjer detta men anser att speciell uppmärksamhet måste ägnas åt att regelverket verkligen tillämpas lika. Det är svårt att tro att inte alla länder har en ambition att stärka den inhemska industrin och öka den egna exporten. Inom flera av EU's medlemsstater lyfts just säkerhets-tillämpningar fram som ett tillväxtområde. I perspektiv av detta är det extra viktigt att exportreglerna även i praktiken blir likadant tillämpade.

Stockholm 2015

SACS, Swedish Association of Civil Security, är en branschorganisation med företag verksamma i Sverige med produkter och tjänster inom området civil säkerhet. SACS arbetar för att stärka samhällets möjlighet att hantera antagonistiska eller icke-antagonistiska hot som innebär en signifikant påverkan på samhällets funktioner.

SACS är en branschförening inom TEBA. www.civilsecurity.se